

D • N
27/7 1948

Svensk flathet och rysk fräckhet

I den ryska radion — ett språkrör för den ryska regeringen — har Sverige anklagats för att sabotera handelsförbindelserna med Ryssland. Handelen med Danmark, Finland och Norge prisades, handeln med Sverige sades vara för liten på grund av att "de reaktionära svenska kretsarna" motarbetar och bromsar en höjning av omsättningen. Till de reaktionära kretsarna räknades uppenbarligen även den svenska regeringen, som bär ansvaret för de svensk-ryska handels- och kreditavtalen.

Den ryska beskyllningen utgår från en förvanskning, som skulle vara otrolig, om den inte komme från Moskva. Låt oss först betrakta själva handelsavtalen. De danska och norska avtalen — båda gällande blott en bråkdel av de summor som fastställts för Sveriges räkning — går ut på ömsesidiga leveranser. Ryssland skall alltså till Danmark, respektive Norge, sälja varor för samma värde som av Ryssland mottas från de båda länderna. I fråga om Sverige är situationen en helt annan. Överenskommelsen av år 1946 omfattar två särskilda avtal. Enligt kreditavtalet ställer svenska staten en kredit på en miljard kronor till Rysslands förfogande för inköp hos svenska företag under en period av högst sex år, med återbetalningsskyldighet efter femton år. Enligt utbytesavtalet skall de båda länderna under samma tid mot betalning sända varandra varor till ett belopp av sammanlagt femhundra miljoner. Miljardkrediten, som är det utmärkande för Sveriges utfästelse, har ingen motsvarighet i de andra skandinaviska ländernas avtal med Ryssland.

Miljardkrediten har hittills icke mer än till en mindre del tagits i anspråk av Ryssland. Detta beror främst på att ryssarna vid sina förhandlingar med svenska företag vägrat att gå med på de världsmarknadspriser som begärts — trots att det är den svenska staten, icke Ryssland, som i första hand blir skyldig att betala de svenska företagen. Inom kreditavtalets ram har dock avslut med svenska företag träffats för cirka 280 miljoner. Redan detta innebär en stor påfrestning för det svenska folkhushållet. Medan vi själva har ont om varor och saknar dollar för import av viktiga förnödenheter, måste vi under de närmaste åren sända leveranser till Ryssland för minst femtio miljoner om året, dvs., för att ta en belysande jämförelse, ungefär lika mycket som vi sparar på ransoneringen av både bensin och kaffe. I praktiken är emellertid förlusterna än större. För att kunna sända varor till Ryssland har vi varit tvungna att köpa maskiner och annan materiel i dollar för många miljoner (om beloppets exakta storlek har regeringen vägrat lämna upplysning), och vår hopkrympta dollarreserv har sålunda delvis måst ställas till Rysslands tjänst. Härtill kommer att utbytesavtalet är helt fristående från kreditavtalet och att vi, då Ryssland enligt det förra avtalet levererat mer än Sverige — huvudsakligen varor från ockupationszonen i Tyskland —, varit skyldiga att till Ryssland

betala flera tiotal miljoner i dollar. Genom det sistnämnda förhållandet förskjutes läget på ett farsartat sätt till Sveriges nackdel.

Men det är inte nog med detta. I anslutning till motionen om revision av de ryska avtalen förklarade utrikesutskottet och riksdagen i maj att det vore "utomordentligt angeläget att undvika en ökning av vår redan avsevärda kreditbelastning". Denna förklaring tolkades i riksdagsdebatterna utan invändning på det sättet att Sverige hädanefter icke borde öka den ryska krediten, denna måste stanna vid det belopp av omkring trehundra miljoner som redan tagits i anspråk genom ryska avtal med svenska företag. Efteråt gjorde emellertid både stats- och finansministrarna gällande att denna tolkning var oriktig. Den ene uttalade att rysskrediten är helt oberoende av den svenska riksdagens ställningstagande och att vi foljaktligen är skyldiga att fylla kreditbeloppet intill en miljard; den andre ansåg att i den mån vi får tillbaka lån beviljade åt andra länder — Danmark, Norge, England osv. — kan vi använda pengarna till att utöka den ryska krediten. Enligt bådats mening är alltså en höjning av krediten från trehundra miljoner till en miljard tänkbar och principiellt önskvärd. Vi

kan sålunda, om regeringspolitiken fullföljes, bli skyldiga att till Ryssland exportera varor icke blott för femtio miljoner kronor om året — den saken är redan klar —, utan för två- till trehundra miljoner om året, alltså till belopp av samma storleksordning som vår till ytterlighet nedskurna, verkligt livsviktiga import från USA. Inför dessa utsikter har den socialdemokratiska opinionen i riksdag och press uttryckt vissa beklaganden, men icke yppat starkare oro. Även om vi levererar för en miljard till Ryssland, blir det nog inte svårt i Sverige, påpekar man; det gäller blott att dra in svängremmen litet till.

Den svenska flatheten har emellertid inte stämt Ryssland till mildhet. Tvärtom! Nu okvädas Sverige för att det presterat för litet; vi måste rycka upp oss till krafttag, antydes det, för att leverera varor för den utlovade miljarden. Inte ens den mest tjänstvilliga regeringen lär emellertid helt kunna tillmötesgå de ryska kraven; att låna in i väster för att låna ut i öster är en metod med begränsade möjligheter. I det kritiska läge som nu uppstått låtsas regeringen inte alls om svårigheterna; den generar sig inte över att beklaga den brist på pengar som hindrar oss att köpa förnödenheter i USA samtidigt som den talar om höjning av krediterna till Ryssland. Man räknar tydligen med att folk skall glömma den ena saken då det talas om den andra. Tron på den allt försonande glömskan synes ha blivit kärnpunkten i vår nuvarande regerings åskådning.